

Zondag 3 oktober 2021
Zevenentwintigste zondag door het jaar

Lezingen: Genesis 2, 18-24; Marcus 10, 2-16

Inleiding

Door de eeuwen heen hebben mensen zich laten inspireren door de oude geloofsverhalen uit de bijbel. Het kunnen wonderschone teksten zijn met een universele waarde. Van andere teksten, als je ze letterlijk leest, kun je denken dat ze niet meer van deze tijd zijn. Juist die teksten dagen ons uit om erover na te denken hoe *wij* ze kunnen interpreteren. Zo kunnen ze ons helpen om ons eigen geloofsverhaal verder te schrijven en onze levensovertuiging te vertalen naar daden.

Vaak gaat het erover hoe wij ons tot de ander willen verhouden. In deze tijd van intolerantie, klimaatsverandering en de kloof tussen arm en rijk is deze vraag misschien actueler dan ooit.

We lezen vandaag in de eerste lezing over Adam en de komst van Eva. In de tweede lezing, het evangelie, volgen we een gesprek tussen Jezus en de Farizeeën over het beëindigen van de huwelijksband tussen man en vrouw.

Het zijn oude, bekende teksten, maar als je doet alsof je de tekst voor het eerst leest, komen er soms nieuwe gedachtes of inzichten bij je op.

Ja, het zijn oude teksten, maar niet bedoeld om afstand te creëren tussen toen en nu. Ze zijn juist bedoeld om vandaag te inspireren speciaal over de vraag: hoe wil ik mij verhouden tot de ander, onze naaste.

Overweging

In een kleurrijk schilderij van de middeleeuwse schilder Jeroen Bosch zijn Adam en Eva afgebeeld in de paradijs tuin vol met allerlei wonderlijke planten en dieren. Tussen Adam en Eva in staat God. Het lijkt wel alsof het niet meer gaat over Adam en Eva als afzonderlijke individuen, maar over wat er *tussen* hen gebeurt. Op het schilderij kijkt God je als enige aan en hij lijkt te willen zeggen: ik ben aanwezig tussen de mensen. Alleen kun je niet leven, je hebt elkaar nodig. Het gaat erom wat je inbrengt in elkaars leven, wat er tussen jullie gebeurt en daar kan ik aanwezig zijn.

Eerbied en gelijkwaardigheid tussen man en vrouw, *tussen mensen*, zo zou je het scheppingsverhaal ook kunnen interpreteren. Een verhaal uit de Talmud maakt dit duidelijk (1). Vrij vertaald gaat het verhaal als volgt: “Waarom staat er dat de vrouw geschapen is uit de zijde van de man?”. Er wordt dan geantwoord: “Zij is niet geschapen uit zijn hoofd – hij zou denken dat hij haar zelf bedacht heeft”. Ook is ze niet geschapen uit zijn voeten – hij mocht zich haar meester wanen. Er staat geschreven dat ze geschapen is uit de zijde, opdat ze dicht bij zijn hart zou zijn”.

Adam en Eva zijn door Jeroen Bosch weliswaar geschilderd als man en vrouw, maar in Adam en Eva zou je ook een symbool kunnen zien van verschillende menselijke eigenschappen en niet zozeer de weergave van fysieke personen van verschillend geslacht. Bijvoorbeeld Adam enerzijds als symbool van het mannelijke, het dominante, het planmatige of initiatiefrijke en anderzijds Eva als symbool van het samenwerkende, het zorgzame of relatiegerichte. Ieder van ons bezit doorgaans in mindere of meerdere mate deze eigenschappen. Waar het om gaat is dat deze eigenschappen elkaar harmonieus aanvullen.

Als je in de evangelielezing het gesprek tussen de Farizeeën en Jezus letterlijk leest, zou je de indruk kunnen krijgen dat het in de lezing alleen gaat om de huwelijksband tussen man en vrouw. De vraag is of we de tekst zo moeten lezen of dat ook hier om iets anders kan gaan. De vraag is of we deze tekst vandaag de dag ook met nieuwe ogen kunnen lezen.

Ten opzichte van de dominantie van de wet, Adam, plaatst Jezus de individu, Eva. Jezus wijst erop dat wij altijd naar de menselijke maat moeten kijken. Hij ontkent de wet niet, maar interpreteert hem met het oog op de ander. Hij respecteert de Thora en komt tegelijk op voor de kwetsbare mens. Jezus kiest altijd voor de *relatie* met de kwetsbare mens.

Ook in onze samenleving zien we Adam en Eva aspecten. De wereld van bijvoorbeeld de wetten, regels, instituties en de technocratie bepaalt vandaag de dag in toenemende mate hoe wij leven, wat we mogen geloven en waar we aandacht aan geven.

Hoewel deze voorzieningen noodzakelijk zijn om de samenleving bij elkaar te houden, gaan ze soms volledig voorbij aan de humane essentie van het leven. De toeslagen-affaire heeft laten zien hoe dominant in ons denken het uitvoeren van regels is geworden en hoe matig we reageren als individuele mensen er de dupe van worden. Het lijkt wel alsof we de uitzondering op de regel niet zien of niet meer willen zien. Adam overheerst Eva.

Op een vergelijkbare manier wordt ook onze verbinding met andere levende wezens, - dieren, planten, de natuur - overschaduwed door bijvoorbeeld omzetcijfers en eigen belang. Dieren zijn objecten geworden, gericht op productie. De schade die dit kan veroorzaken, vernemen we dagelijks in het nieuws wanneer het gaat om duurzaamheid en het ontbreken ervan. Planmatige Adam en empathische Eva zijn niet in evenwicht en dit roept de vraag op: welke relatie willen wij hebben met andere levende wezens op aarde?

“In den beginne is de relatie”, zegt de joodse filosoof Martin Buber(2). “In den beginne is de relatie, alle werkelijke leven is ontmoeting”.

Wij zijn vanaf onze geboorte gericht op het aangaan van verbinding met elkaar, als eerste met je moeder, dan je directe omgeving en later met andere mensen.

Het gaat om verbinding met elkaar, waarin *dialog* essentieel is om tot werkelijke ontmoeting met de ander te komen. Het begint bij jezelf, zegt Buber, het begint met zelfkennis en eindigt bij de ander. Het antwoord ligt in het midden, in het tussenmenselijke. Daar gebeurt het.

In de zorg kun je mensen ontmoeten die vol toewijding anderen helpen. Vaak cijferen ze zichzelf weg. Ze kunnen een professionele, bijna zakelijke hulp combineren met een grote persoonlijke betrokkenheid gericht op het welzijn van de ander. Verbinding, die niet in fte's of cijfers is uit te drukken. Hoe mooi om te zien dat de onderlinge verbinding van mens tot mens op zo'n moment het even wint van de wereld van getallen en regels.

In het contact van een verpleegster met een ander kan door een glimlach iets zichtbaar worden van wat zich afspeelt tussen deze twee mensen. Een verbindende dialoog zonder woorden, die ons een glimp mag geven van wat zich tussen mensen bevindt. Je bent niet alleen, ik ben bij je. Daar gebeurt het. Daar gaat levenshouding hand in hand met concreet handelen.

In de lezingen van vandaag worden we teruggevoerd naar het begin van het leven op aarde. Waar was het God om begonnen toen hij de mensen schiep in de paradijsstuin? Om mensen die verbonden zijn en beschutting vinden bij elkaar. Dat is heelmakend en daarom zei Jezus dat wat God zo heeft samengevoegd, dat mag een mens niet scheiden. Een herderlijke aanmaning, geen gebod.

Jezus was gericht op de kwetsbare mens en vooral ook op kinderen (3). Het koninkrijk is niet *ook* voor kinderen, maar *vooral* voor kinderen en voor volwassenen, die als een kind wórdend. Onbezorgd en onbevangen, nog niet zozeer gericht op het ik, maar meer op de relatie, op verbondenheid; niet gericht op macht en rijkdom, kwetsbaar. Je mag je grote-mensen verlangens opgeven voor het sterkere gevoel dat je in je zwakheid al aanvaard bent, dat er van je gehouden wordt, eenvoudig omdat je er bent.

Met zo'n levenshouding zijn dialoog en werkelijke ontmoeting mogelijk; in een stil gebed, of met elkaar buiten op straat, of kijkend naar de prachtige natuur, of in onze eigen parochiegemeenschap waar we nadenken over de toekomst en elkaar en anderen tot steun willen zijn. Adam en Eva in evenwicht. Dan kan tussen ons *iets* zichtbaar worden van het Licht, dat altijd onder ons is.

Hyleco Nauta

Inspiratie:

1. Vóór het luiden van de klok, Janssen/Zuidberg
2. Ik en Jij, Martin Buber
Kwaliteit van leven. Het humanisme van Martin Buber, Th. Witvliet
3. Het verhaal gaat, Nico ter Linden